

de Psalmen
ZONDAG 6 APRIL
Eerste Paasdag

Matteüs 28 : 7

En zie, Hij gaat u voor...

Schriftlezingen: Zach. 12 : 10 en 11; 13 : 7-9; Mat. 28 : 1-10; 1 Petr. 5 : 1-9.

Tekstkeus Wij gaan in de leer bij Matteüs. Zijn portret staat in Matteüs 13 : 52. Hij geeft ons niet de kans ideologisch en al te triomfantelijk pasen te vieren. Barnard: pasen is met de Messias Jezus mee de thora laten gelden tot het uiterste.

Uitleg

1. Matteüs, thorageleerde en leerling van het Koninkrijk, componeerde doelbewust en uiterst zorgvuldig zijn paasverhaal. In zijn visie heeft Jezus, Israëls koning in nederigheid (Mat. 27 : 42), stervende aan het kruis alle gerechtigheid vervuld (Mat. 3 : 15). Daarmee is de weg der gerechtigheid naar het beloofde land gebaad voor zijn leerlingen (= de gemeente), het ware volk Gods. 'Jesu Passion ist für Matthäus nicht bloss der Durchgang zur Herrlichkeit, sondern Passion und Auferstehung sind die beiden Seiten der einen Sache, in der Jesus an die Stelle der Sünder tritt und "alle Gerechtigkeits erfüllt", Gottes Recht zum Siege bringt' (G. Barth). Opgewekt door God uit de dood is Messias Jezus de eschatologische Heer onder wiens koningsheerschappij zijn leerlinggemeente reeds nu en hier leeft (Mat. 8 : 23v.; 14 : 22v.; 28 : 18v.).

2. Vele vrouwen (de mannen zijn voorlopig uitgeschakeld) uit Galilea waren Jezus dienende gevolgd op zijn weg der gerechtigheid en zagen hem op Golgota vanuit de verte de allerlaatste meters gaan (Mat. 27 : 55). Dan stopt de beweging, loopt de weg dood. Wat kunnen de vrouwen nu nog doen aan diakonia voor hem? Verbijsterd en bewegingloos zitten ze neer, met als ontoegankelijk en verzegeld 'tegenover', het graf (Mat. 27 : 61).

3. *Kai idou* (*hinneh!*), attentie. Matteüs gebruikt deze term veel (27 maal). Let op hoorder/lezer: nú begint een verrassend nieuwe situatie (*kai idou*: driemaal in het paasbericht!). Een grote aardschok *egeneto*. De woordgroep *zeloo/seismos* is karakteristiek voor Matteüs. N.b. het door elkaar geschud worden van de bewakers in Matteüs 28 : 4. Het is een bekend oudtestamenteel motief bij de beschrijving van een theofanie of van de Dag des Heren. Matteüs wil met dit eschatologisch-apocalyptisch gegeven van de aardschok zeggen: met de opwekking uit de dood van de gekruisigde Messias Jezus breekt het eschaton aan (vgl. Mat. 27 : 51: de aarde schokt, de graven gaan open, de rechtvaardigen worden opgewekt: prelude van de parousie). Wat in Gods schepping gebeurt, is het werk van engelen. Denken we aan Psalm 104 en 148. Ach, ons verarmd natuurwetenschappelijk wereldbeeld. Precies als in de ouverture van het evangelie geeft ook nu een engel des Heren de zin van het gebeuren aan (Mat. 1 : 20 en 24; 2 : 13 en 19). Als gevolmachtigd gezant van God (hoe anders de jongeling bij Marcus) spreekt de engel ik-bewust met gezag: ik weet (vers 5), ik heb het u gezegd (vs 7; vgl. het 'zo spreekt de Heer' bij de profeten).

4. De grafbewakers zijn als doden geworden (n.b. de ironie), maar Maria van Magdala en de andere Maria krijgen te horen: Weest gij niet bevreesd, nl. voor deze eerste en beslissende geboorte-stoot van het eschaton. Jullie hier bewegingloos gezeten bij het graf zoeken de Gekruisigde? Opnieuw is de bevrijdingsbeweging ingezet. God zelf greep in, maakte uittocht. Hij is nu voorop op de weg der gerechtigheid, Messias Jezus, tot aan de *sunteleia* van de *aloon* (Mat. 28 : 20). Hij is hier niet, want Hij is opgewekt. 'Soberder en korter en tegelijk geladener kan het heilshistorisch ingrijpen van God in deze wereld, toen Jezus gekruisigd was, niet worden beschreven' (Nielsen).

5. De keerzijde van het evangelie is altijd de instructie. Zo ook hier. De vrouwen hoorden de paastijding (en namen het teken daarvan waar: het lege graf) en nu moeten zij de leerlingen op de paashoogte brengen (vs 7a). En zie, Hij gaat u voor, *proagei*.

Op weg naar Getsemane had Jezus tegen de leerlingen gezegd: Gij zult allen aan Mij aanstoot nemen in deze nacht. Want er staat geschreven: Ik zal de herder slaan en de schapen der kudde zullen verstrooid worden. Doch nadat Ik zal zijn opgewekt, zal Ik u voorgaan, *proaksoo*, naar Galilea (Mat. 26 : 31 en 32). Zacharia 13 : 7 wordt hier op een zodanige wijze veranderd geciteerd, dat Jezus, de goede herder, door God wordt geslagen en de leerlingen, de schapen der kudde, worden verstrooid. Sterker dan Marcus accentueert Matteüs de band tussen Jezus en zijn leerlingen (de kudde; aan Mij). Wat nu Matteüs 26 : 32 betreft: 'Das in ihm enthaltene Hirtenbild leitet auch die folgende Verheissung; Jesus wird seiner Herde, sie führend, vorangehen-nach seinem Auferweckt-

worden' (Grundmann). Deze belofte wordt volgens Matteüs 28 : 7 vervuld. Als de herder zijn schapen gaat Messias Jezus, de opgewekte, zijn leerling-gemeente voor. In Matteüs 2 : 9 het *proagein* van de ster als gids. 'Wenn von Jesus verschiedene Male gesagt ist, dass er den Seinen vorangeht, so liegt hier vielleicht ein christologischer Ausdruck vor' (K. L. Schmidt). Voor het beeld van de vóór-gaande herder: Numeri 27 : 17 en natuurlijk Johannes 10 : 4, Moord op de herder; maar ten dage van de rouwklacht zal er een bron ontsloten zijn (Zach. 12 : 10; 13 : 1). De door God opgewekte herder Jezus gaat bevrijdend de zijnen voor en brengt bijeen (vgl. Mat. 12 : 30; 15 : 24; Ez. 34; Jer. 23 : 1v.; Jes. 52 : 12).

Aanwijzingen voor de prediking

1. Mensen en volken die het werkelijk goed doen in relatie tot God, de medemens en de natuur, wie snakt niet naar gerechtigheid? Naast en dwars door de keiharde, liefdeloze geschiedenis in het oerwoud van de stad van de mens wordt ook de echte, menselijke geschiedenis gemaakt door rechtvaardigen. Huurlingen en valse herders zijn wreed met mensenkudden aan de gang. We horen de nieuwsberichten en herkennen de rouwklacht uit Zacharia 12.

2. De ellende is dat goede herders altijd worden vermoord. Wat gebeurde met de schapen van Martin Luther King? Israël weet dat God, de Bondgenoot in het lot, altijd weer Exodus mogelijk maakt en mensen bevrijdend zet op de weg der gerechtigheid, welke naar het beloofde land voert.

3. In Gods naam ging nederig Messias Jezus, de herder, zijn weg om alle gerechtigheid te vervullen. Herder-zijn is zwaar werk. Er is geen romantiek bij. Hij werd vermoord. Zeggen we niet: dat is lang geleden. Nú worden velen die Hem willen volgen, vernederd en vertrappt, gemarteld en gevangen. Messiaans lijden is echter juist de grote sleutel van de toekomst, van het grote pasen. A. H. van den Heuvel in een preek: 'Voor lijden hebben we een beetje angst. Maar bedenk u wel, want het is het kenmerk van ongelof, hopeloosheid en liefdeloosheid dat ze niet lijden kunnen. Dat is een groot geheimenis. Het zaad van het geloof, het zaad van de hoop en het zaad van de liefde worden bewaard in de grot van het lijden (*hita mori*)'.

4. Maken we toch vooral duidelijk dat het paasverhaal geen bovennatuurlijke hocus pocus is, geen ideologie, geen abstracte idee. Het gaat niet over de overwinning op de dood van een vooraziatische mensgod die universele erkenning kreeg (Barnard). Het gaat om de herder uit Israël die tot ter dood de gerechtigheid waar maakte. En God zei op Paasmorgen *JA* tegen deze messiaanse levensstijl; dit lijden om der wille van gerechtigheid heeft toekomst. Alleen binnen de gehoorzaal van het Oude Testament is het nieuwtestamentisch pasen waar.

5. De *persóon* van Messias Jezus wordt opgewekt. Heel wat zekerheden raken vromen en goddelozen in onze dagen kwijt. Begrijpen we iets van de persoonlijke onmisbaarheid van de Opgestane in ons heden? Hij is de herder die vóór-gaat naar een nieuw, anders, bevrijd mens-zijn, naar de goede aarde vol gerechtigheid. De vraag is of wij 'schaap' willen zijn, Hem volgen willen.

Dan worden we in ons 'Egypte' dissidenten die inspireren tot humaniteit, omdat we in Uittocht geloven.

Aanwijzingen voor de liturgie Het herdersmotief kan in gebed en lied gebruikt worden. Er zijn vele geschikte paaszangen: Gezang 199, 203, 214, 218, 224, e.a.

ZONDAG 13 APRIL

Matteüs 28 : 7

Daar zult gij Hem zien.

Schriftlezingen: Jes. 8 : 23-9 : 6; Mat. 28 : 1-10, 16-20; Op. 12 : 1-6.

Tekstkeus Het boeiende van de christelijke presentie-conceptie is, dat deze realiseerbaar is midden in het gewone leven (J. Verkuyf). De Opgestane wil zich tonen in het Galilea van het modern paganisme.

Uitleg

1. Nee, niet naar de 'hemel' van het onbijbels, maar nog steeds gangbaar spraakgebruik, maar naar onze aarde, naar het Galilea der heidenen gaat de opgewekte Messias zijn leerlinggemeente voor (vgl. Mat 4 : 12v.). Nu na het paasgebeuren gaat eerst goed doorzetten de gerechtigheid makende bevrijdingsgeschiedenis van de Messias en zijn gemeente, waarvan de eindbestemming zal zijn de vrede op aarde bij de voleinding van deze *aioon* (Mat 28 : 20). Daartoe immers schiep Israëls God de aarde onder de hemel: om te bewonen in vrede voor zijn mensen (Jes. 45 : 18). Met het oog op de eschatologische bestemming van zijn schepping heeft Israëls God verkozen vanuit de begrenzing van Israël (volk, land) te midden van de volken en hun landen, en in de toegespitste begrenzing van Messias Jezus te midden van Israël zijn heelmakende geschiedenis vanuit de hemel op aarde te voeren. Deze grondnoties van de thora kent Matteüs, de schriftgeleerde. Daarom spreekt hij van meet af aan reeds in de eerste hoofdstukken van zijn evangelie over de relatie van Jezus, de zoon van Abraham(!), tot Israëls land, tot Jeruzalem/Judea. Stendahl typeerde het reisbericht in het tweede hoofdstuk als christologische geografie! Maar zoals de aarde nu nog in hope het Koninkrijk Gods is, zo blijven ook voorlopig Jeruzalem en Israëls land toekomstdromen totdat alles zal zijn volbracht. Dit betekent dat er nog niet op aarde gewoond kan worden, dat er ballingschap is, zwerven, thuisloos lijden ten dode toe.

Matteüs maakt duidelijk dat ook Messias Jezus niet het land kan bewonen, wat natuurlijk wel de bedoeling is (Mat 5 : 5) en dat Hij nog niet kan tronen in Jeruzalem, de stad van de grote Koning (Mat. 5 : 35). In deze samenhang gebruikt Mat. veelzeggend het trefwoord 'uitwijken', *anachorein*. Jezus moet (herhaaldelijk!) uitwijken naar Galilea, naar heidens gebied aan de rand van Israëls land en zelfs verder (Mat. 15 : 21). Het 'tegenover' is Jeruzalem, maar het Sion van het eschaton is nog niet toegankelijk. De rumor in de kerkcasa betreffende de theologische betekenis van Israëls land is in zoverre begrijpelijk

dat het aards gerichte eschaton nu eenmaal nog niet in kaart kan worden gebracht. Maar het heeft wel alles met onze atlas te maken. In het Oude Testament worden opstanding en land-bewoning nauw met elkaar verbonden (Ez. 37!). Matteüs bedrijft zo men wil: theografie, maar dan wel vanuit het Oude Testament. We mogen niet tuimelen in valkuilen van antisemitische, fundamentalistische, spiritualistische, enz. aard.

De opstanding van Jezus Messias in Jeruzalem (!; vgl. Mat. 27 : 52) viel niet samen met de parousie. Daarom is er opnieuw de centrifugale beweging naar Galilea, naar de volken. Dáár zult gij Hem zien (C. F. Evans). 'Heimatlos' daar zwerfende, verkondigt de leerlinggemeente de weg der gerechtigheid van haar Heer, omdat (het *oun* in Mar. 28 : 19) Hij de volmacht kreeg het schepingsdoel te realiseren (voor het omstreden Galilea-thema zie: W. D. Davies, *The Gospel and the Land*, 1974; vooral appendix IV, G. Stemberger).

2. In zekere analogie met de Schechina-idee accentueert Matteüs de presentie van Jezus, de tot eschatologische Heer verhoogde Mensenzoon, binnen zijn gemeente (vgl. Mat. 8 : 23v.; 18 : 20). Deze presentie voltrekt zich bij de Woordverkondiging (Mat. 13 : 19; de *logos* van de *basileia*), welke oproept tot de erkenning (trefwoord: *proskunèsis!*) van de heerschappij van de verhoogde Heer. Deze erkenning impliceert 'die Aufrichtung des Rechtes Gottes', Matteüs 28 : 19 slot. Paaszekerheid brengt het in-zien, 'verstehen' van de verkondiging (n.b. het trefwoord: *sunienai!*). Zalig!, úw ogen zien, úw oren horen! (Mat. 13 : 16). Wat? Dat het geheimenis van het Koninkrijk Messias Jezus zelf is. In en door Hem breekt de koningsheerschappij Gods op aarde door.

3. Merk op dat Matteüs in zijn paasbericht het aspect van de waarneming sterk afzwakt. Na de 'theoria' van de vrouwen bij kruis en graf volgt geen waarnemen. Ze zien slechts de lege grafplaats, maar hóren des te meer. Haar 'verstehen' van de paasboodschap voert tot de *proskunèsis* (niets over waarnemen). Ook de elf leerlingen (= de gemeente) in Galilea zien nauwelijks iets, maar ze krijgen wat te hóren. 'Es muss ja auch die eigenartige Zurückhaltung bei Matteüs gegenüber dem Gesicht auffallen, dat lediglich mit idontes erwähnt wird' (G. Barth). Het visuele kan dus in onze tekst niet benadrukt worden. Het duidt het openbaar-worden van de presentie van de Opgestane aan als het Woord klinkt (W. Michaelis).

Aanwijzingen voor de prediking

1. Niet naar de 'hemel', maar naar onze aarde gaat de Opgestane ons voor (informatief is: E. J. Beker/K. A. Deurloo, *Het begin in ons midden*, Baarn 1977). De gemeente mag horen dat het na Pasen God juist begonnen is om van onze aarde zijn paastuin te maken. De weg daarheen is die van de gerechtigheid.

2. Wat zegt de vader bij de thuiskomst van de verloren zoon? Mijn zoon hier was dood en is weer levend geworden (Luc. 15 : 24). Opstanding heeft in bijbels licht alles te maken met thuiskomst, land-bewonen. 'In the Old Testament the resurrection motif is undoubtedly expressed as the call to exiles to leave exile and return to the land' (W. Brueggemann, *The Land*, London 1978). Voorbeelden van 'heimatlosigkeit' zijn er legio in onze samenleving.

3. Matteüs geeft een andere invalshoek dan Johannes 20 : 29 inzake het

niet-zien en toch geloven. Er is de mensonterende ellende van horen en niet luisteren, van kijken en niet echt zien. Je leeft langs elkaar heen! Van presentie gesproken in een echt menselijke ontmoeting. Jezus kent deze pijnlijke ervaring (Mat. 4 : 11v.). Ten slotte werd Hij dood-gezwegen en dood-gekeken. Hoe maken we het in de gemeente weer inzichtelijk dat het gaat om de presentie van de persóón van de Opgestane in ons heidens midden? Zijn model van mens-zijn legitimeerde God met pasen. Zijn messiaanse stijl werkt bevrijdend en inspirerend.

4. Over de 'christelijke presentie' staat veel waardevols in: J. Verkuyl, *Inleiding in de evangelistiek*, Kampen 1978. Mens-zijn in ons Galilea. Ze zijn er, ja, echte mensen. 'Aan het hoofd van hun stoet gaat de Mens zelf, Hij, die zo doorzichtig was tot op het laatste geheim dat we Hem ook waarlijk God hebben geheten. Deze stoet uit Oost en West met deze Jezus aan het hoofd, komend langs de straten van de pijn, is het volk van de toekomst' (A. H. van den Heuvel).

Aanwijzingen voor de liturgie Gezang 160, 166, 37.

ZONDAG 20 APRIL

Matteüs 28 : 8

En zij gingen terstond weg van het graf, met vrees en grote blijdschap...

Schriftlezingen: Sef. 3 : 9-20; Mat. 28 : 1-10; Gal. 5 : 13-26.

Tekstkeus Met de term 'evangelisch' siert zich van alles en nog wat. Vergeten we de kernbetekenis niet. Gods Naam is Bevrijder. Ook voor de zeer velen die te kampen hebben met psychische problemen. Hergeef ons de blijdschap over uw heil!

Uitleg

1. Vanuit oudtestamentische noties kan Matteüs de eschatologische koningsheerschappij van God aanduiden met de term *chara* (Mat. 25 : 21 en 23). 'Es entspricht der inneren Intention der Freude selbst, wenn der alttestamentliche Sprachgebrauch in die Eschatologie einmündet. Die Wurzeln findet man in der Verknüpfung von Freude und Königsherrschaft' (Conzelmann); vgl. Sefanja 3 : 14-17; Joël 2 : 21-27; Zacharia 9 : 9v.

2. Matteüs kent het oerchristelijk besef: 'Das Sein des Glaubenden ist als eschatologisches Sein ein Sein in der Freude. Ja, diese *chara*, die keinen innerweltlichen Gegenstand hat, ist selbst die Bezogenheit auf die Zukunft, sofern diese sich im subjectiven Bewusstsein realisiert' (Bultmann). De *basileia tou theou* bestaat in rechtvaardigheid, vrede en *chara*, door de heilige Geest (Rom. 14 : 17). Een vrucht van de Geest is de *chara* (Gal. 5 : 22; Rom. 15 : 13).

3. Toen de zoekende wijzen de ster zagen, *echarèsan charan megalèn sphodra* (Mat. 2 : 10). 'Das Wiedererscheinen des Sternes ist ihnen göttliche Bestätigung dafür, dass sie auf dem richtigen Wege sind, und erfüllt sie mit grosser Freude. Ihr Suchen wird zum Finden' (Grundmann). 'Freude ist der Zustand, der

durch die Epiphanie ausgelöst wird' (Conzelmann). De dubbele gelijkenis van het vinden van de schat in de akker en van de kostbare parel (Mat. 13 : 44-46) spreekt: 'von der grenzenlosen Überraschung und von dem unvergleichbaren Fund als den gleichnishaften Chiffren für die Begegnung des Menschen mit dem Evangelium vom Reich'. 'Das Evangelium bleibt, recht verstanden, die grösste Neuigkeit, die es nur geben kann' (Eichholz). *Apo tēs charas* geeft de vinder alles prijs. 'Die frohe Botschaft überwältigt, schenkt die grosse Freude, richtet das ganze Leben aus auf die Vollendung der Gottesgemeinschaft, wirkt die leidenschaftlichste Hingabe' (Jeremias). *Meta charas* accepteren sommigen het Woord, maar haken in crisistijd af. Zalig evenwel de getrouwen: *chairete* en verheugt ul (Mat. 13 : 20; 5 : 12). Zij mogen ingaan tot de *chara* van hun Heer (Mat. 25 : 21 en 23), d.i. het Koninkrijk binnengaan. Het bovenstaande geeft aan wat Matteüs laat klinken in het *meta charas megalēs* van de vrouwen die in 'ontdekkersvreugde' weer in beweging komen, weg van het graf (Mat. 28 : 8).

4. Dodelijk (vgl. de bewakers in Mat. 28 : 4!) zijn de vreeswekkende daden Gods voor zijn vijanden, maar voor Israël zijn het bevrijdende ingrepen (Ex. 34 : 10 e.a.). Vreeswekkend is Israëls God (Ex. 15 : 11) en zijn Dag zal dit zijn (Joël 2 : 11; 3 : 4; Mal. 3 : 23). Het voert tot 'Ehrfurcht, Gottesfurcht'. Vandaar ook het oudtestamentische: Weest niet bevreesd!, met name bij een theofanie (Ex. 20 : 20; Dan. 10 : 12 en 19). In de apocalyptiek speelt de topos van de epifanie-vrees een grote rol. Dit motief is aanwezig in het verhaal van de verheerlijking, dat door Matteüs in apocalyptische stijl wordt verteld. De stem uit de wolk maakt dat de leerlingen *ephobēthēsan sphodra* (Mat. 17 : 6). Binnen de gemeente leidt deze vrees niet tot dodelijke vertwijfeling, maar tot verheerlijking (Mat. 9 : 8) en aanbidding (Mat. 17 : 6; 28 : 9; vgl. 10 : 28). Overigens zwakt Matteüs in vergelijking met Marcus het vrees-aspect sterk af (zie opstandingsberichten!). De vrees-*meta phobou*-voor het apocalyptisch geweld leidt voor de vrouwen tot de *proskunēsis* (Mat. 28 : 8 en 10).

5. Miskotte wees er eens op dat in het spreken van de *vreze* Gods bij de vaders een poging lag de taal te dwingen om het heel eigene te zeggen: deze 'vrees' is wat anders, ver van angst en onbehagen. Het Woord zet een mens in het vrezen, in het machtige huiveren voor de genaderijke overmacht van zijn Bevrijder. Thora is evangelie. God bevrijdt in zijn machtige daden en wie bij deze vreeswekkende Bevrijder blijft, staat in de vreugde. Bijbelse vroomheid is niet uit angst geboren, maar kent de *jirath Jahve*, de machtige 'eerbied' voor wat Hij voor ons machtig deed, doet en zal doen. Op de Messias rust de Geest van de *vreze* des Heren (Jes. 11 : 2) en zijn gemeente kan daarom *meta phobou kai charas megalēs* van het graf 'onze doodswereld, weggaan de Toekomst tegemoet' (vgl. K. H. Miskotte, *Kennis en Bevinding*, p. 231v.)

Aanwijzingen voor de prediking

1. Zestig procent van ons volk kampt met psychische problemen, volgens een onderzoek van het psychiatrisch centrum St. Bavo in Noordwijkerhout. Velen hebben geen zin in hun werk, hun huwelijk enz., omdat ze er geen zin meer in zien. Apocalyptische dreiging is een groot woord, maar iedereen voelt

wel aan dat er iets van klopt in onze tijd. Een kenmerk van het modern paganisme is het gemis aan verwachting, omdat er geen vast punt in de tijd wordt gezien. Er is slechts oneindigheid zonder begin en zonder doel. Evangelie is tegen veel onbestemde angst en eenzaamheid in: Israëls God, ja, Hij, begrenst onze tijd en laat zich persoonlijk ontmoeten.

2. Angst neemt een hele reeks vormen aan. Wie slaapt er nog gewoon en gezond? Angst heeft te maken met het niet willen gescheiden worden van wat je lief en kostbaar is. Er is doodschrik in velerlei gestalten. En verdringen mensen nog niet het "paaspunt" hebben bereikt, is te veel licht voorbarig. Het ongetemperde gloria kan onbarmhartig zijn' (Barnard).

3. Wie het waagt het apocalyptische in het heden ernstig te nemen, het 'wee' van de Apocalyps, en dat is dan toch de verloedering van de menselijkheid, krijgt het besef straks 'nergens' meer te zijn. Grafbewakers worden als doden, maar de gemeente mag de vrees verbinden met de vreze des Heren (Mat. 10 : 28).

4. Sölle zegt in een preek met verwijzing naar Johannes 16 : 33: 'Wij kunnen onze angst een andere functie geven, wij kunnen de energie van onze angst, de vele kracht die we ervoor aanwenden, gebruiken voor andere dingen. We kunnen de dwang kwijtraken die ons dwingt er voortdurend over na te denken, altijd ermee bezig te zijn. We kunnen van die angst een productief instrument maken, een instrument van vrede en gerechtigheid'.

5. Nog leven we in 'de nevelen van Pasen' (Noordmans). De grote onthulling komt evenwel en te midden van alle wirwar en schrik leven we toch getroost. 'Vrolijk pasen' wensen mensen elkaar toe. We zeggen meer dingen ondoordacht. Van Ruler moet er wel veel over gedacht hebben hoe Israëls God met de chaosmachten zijn paasspel speelt. Hij heeft de Leviathan gemaakt om ermee te spelen. 'Mag ik een dans van u?', vraagt God aan ons, en de kern van ons bestaan hangt aan de vraag, of wij bereid zijn daarop in te gaan'.

Aanwijzingen voor de liturgie Gezang 28, 217, 252, 447.

ZONDAG 27 APRIL

Matteüs 28 : 8

... en liepen haastig voort om het
zijn discipelen te berichten.

Schriftlezingen: Ex. 12 : 1-11; Mat. 28 : 1-10, 16-20; 1 Kor. 5 : 6-13.

Tekstkeus De paasboodschap zet aan het zendingswerk. Matteüs accentueert het eschatologisch haast-motief.

Uitleg

1. In 'a hurry' moest het pascha genuttigd worden (Ex. 12 : 11; Deut. 16 : 3; vgl. het 'niet overhaast' in Jes. 52 : 12). In het verbum *hpz* klinkt door:

paniek, snelle vlucht, schrik (André, *TWAT* III, p. 98v.). Bewust heeft Matteüs in zijn paasverhaal het haast-motief aangebracht. *Kai tachy poreutheisai!* Met dit dringend appél wordt de instructie aan de vrouwen ingeleid (Mat. 28 : 7). Hetzelfde verbum staat aan het begin van het zg. zedingsbevel: Gaat dan (= daarom)heen! (Mat. 28 : 19). Met deze zedingsterm *poreutheisai* karakteriseert Matteüs de leerlinggemeente als het eschatologische volk Gods en route (vgl. Mat. 9 : 13; 10 : 7). Het geeft aan een 'heimatlos' trekken van plaats tot plaats(wandern) en de evangelist gebruikt dit verbum vaak. De leerlinggemeente moet haar opdracht vervullen in de thuisloze levensstijl van Messias Jezus (Mat. 8 : 20). Dit trekkersmotief is oudtestamentisch geladen (vgl. het *anachorein* bij Mat.): Gen. 12 : 1v.; Deut. 26 : 5v. e.a. Het volk van de Exodus moet van de Horeb die grote en vreselijke woestijn doortrekken op weg naar Kanaän (Deut. 1 : 19 en 33). Telkens weer klinkt de wekroep van de Trekgod (Buber) tot de aartsvaders, Mozes, de profeten en het gehele volk op te breken en heen te gaan om onderweg te horen en te doen wat God wil (Gen. 22 : 2; Ex. 4 : 12; Mi. 2 : 10; Jona 1 : 2; 3 : 2; Jer. 1 : 7). Met de term *poreutheisai* duidt Matteüs de signatuur aan van de zedingsgemeente van Messias Jezus op weg naar de goede aarde.

2. *Tachy* gaan de vrouwen weg van het graf en *edramon* om het gehoorde de leerlingen aan te zeggen (*apaggeilai*). 'Sie tun es schnell, ja sie laufen' (Lohmeyer). Opvallend is ook op dit punt in het paasbericht van Matteüs een zekere relatie met de johanneische traditie: Johannes 20 : 2 en 3: *trechoo* van Maria van Magdala, Petrus en de andere leerling. 'Von symbolischer Bdtg ist nach J 20,4 das Laufen der beiden Jünger zum Grab Jesu u der Unterschied ihrer Schnelligkeit. Wahrscheinlich hängt es damit zus, wenn vorher J 20, 2 berichtet wurde, dass Maria Magdalena mit der Nachricht von der Öffnung des Grabes zu diesen beiden Jüngern gelaufen sei; vgl Mt 28,8' (Bauernfeind). Onmiskenbaar accentueert Matteüs in zijn paasbericht het haast-motief. Dit past in het eschatologisch/apocalyptisch beeld van zijn verhaal. De grote aardshok, de huiveringwekkende engelverschijning met het uiterlijk als een bliksem ('Bild höchster Schnelligkeit', Bauer; vgl. Mat. 24 : 27!). Het is een proleptische parousie-beleving; het is 'Anbruch des Eschaton' (Jeremias). Het paasgebeuren gaat het onthullend karakter van de geschiedenis verhevig, dynamiseert doelgericht de wordende schepping tot aan de *sunteleia tou aionos* (Mat. 28 : 20). In deze samenhang krijgt de trekkende leerlinggemeente de instructie in ijtempo zeding te bedrijven.

3. Matteüs typeert de gemeente met de term leerlingen, 'weil er beispielhaft zugleich mit der bleibenden Bindung an Jesus und seine Lehre-dem beständigen Lernen von ihm (11, 29) - das Motiv der Zukünftigkeit der basileia und des Gerichtes festhält und ausspricht' (Bornkamm). In Matteüs 28 : 10 worden zij de 'broeders' genoemd (vgl. Psalm 22 : 23), geroepen tot de nieuwe gerechtigheid in navolging van de Meester.

4. Matteüs gebruikt nooit de term *euaggelion* in absolute zin, maar met *touto* (Mat. 26 : 13; 24 : 14) of met de gen. *tès basileias* (Mat. 4 : 23; 9 : 35; 24 : 14). Sterker dan bij Marcus is bij Matteüs *euaggelion* betrokken op de verkondiging van Jezus zelf, zoals bijv. blijkt uit de verbinding met *kèrussein*

(Mat. 4 : 23; 9 : 35; 24 : 14; 26 : 13). 'Euaggelion ist die eschatologische Weisung der Kyrios, wie sie als ethische Forderung Jesu in den Reden des Matthäusevangeliums exemplarisch dargestellt und nach 28, 18-20 der Gemeinde als verbindliche Botschaft aufgetragen ist' (G. Strecker).

Aanwijzingen voor de prediking

1. Men kan beginnen met te herinneren aan de Seideravond gevierd aan de vooravond van het Joodse paasfeest, de grote herdenking van de uittocht uit Egypte. Pesach/pascha is 'overgang' uit de slavernij naar de vrijheid. In allerijl werd naar voorschrift het pesach genuttigd. Gebraden was het lam, niet langzaam gekookt, maar snel gebraden aan het spit. En niet breeduit aan de dis aanliggend, maar staande, in bevend afwachten, reisvaardig (zie bij S. Ph. de Vries, *Joodse riten en Symbolen*). Ook ons paaslam is geslacht: Christus!, juicht de voorpaulinische paashaggada (1 Kor. 5 : 7b). Wie dit werkelijk serieus neemt, gaat haastig van start.

2. Eltheto, Uw Rijk kome, bidden we. Gods exodus-makende paasingreep is het eerste en beslissende moment van de totale wereldverlossing. De hoop op het komende Rijk is altijd weer het stormcentrum van de zending geweest.

3. Wat Jona deed, was beslist geen stijl. Hij zat te zitten in afwachting van de ondergang van de stad van de mens. 'And Jonah stalked/to his shaded seat/and waited for God/to come around/to his way of thinking/And God is still waiting for a host of Jonahs/in their comfortable houses/to come around/to his way of loving' (Thomas Carlisle).

4. J. Verkuyl noemt in zijn *Inleiding in de nieuwere Zendingwetenschap* (1976) een serie motieven bij de vervulling van de zendingstaak: gehoorzaamheid, liefde-barmhartigheid-ontferming, doxologie, eschatologie. Als laatste noemt hij het haast-motief. Onze begrenste tijd is een geschenk van God welke dient gebruikt te worden in de dienst van de komende Heer (vgl. Mat. 24). De oerzonde van de kerk is haar traagheid.

5. 'U ziet de dingen zoals ze zijn en u vraagt "waarom?". Maar ik droom van dingen die nog nooit verwerkelijkt zijn en ik vraag: "Waarom niet?"' (Charles Tett, adviseur van de South London Industrial Mission, die ook werkzaam was in vele ontwikkelingslanden). Leggen we elkaar in de gemeente het paasvuur na aan de schenen! Zijn we werkelijk missionair met zin (omdat we de zin ervan zien) aan de gang?

6. Op initiatief van de Raad van Kerken in ons land was er de actie 'Zending in Nederland'. Mede in verband met de tweede Kerkenconferentie is het van belang elkaar erop te wijzen dat van primair belang blijkt te zijn dat de kerk zelf zendingsterrein is geworden en dat we vervolgens ons bewust moeten zijn van onze roeping in een op vele punten dol draaiende samenleving. Evangelisatie onder de moderne heidenen van Europa (zie het indringend artikel van W. A. Visser 't Hooft in: *Wereld en Zending*, 1978, nr. 3). Het schokeffect bij gemeenteleden welke deze dingen veroorzaken, is heilzaam. Matteüs had het ook over een schok die paaswakker maakt en tot zending aanzet.

7. Een combinatie van rust en haast toont de levensstijl van Messias Jezus. Beide zijn geschenk van de Geest. 'We kunnen de Heilige Geest niet te pakken

krijgen, maar kunnen wel bidden, dat Hij ons te pakken krijgt' (W. A. Visser 't Hooft). Een preek uitgaande van het haast-motief in het paasverhaal van Matteüs loopt uit in het gebed om de inspiratie van de Geest.

Aanwijzingen voor de liturgie Gezang 296, 304, 305, 314.